

33. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE 2026.

4. RAZRED

PROVJERA GEOGRAFSKIH VJEŠTINA

Zaporka

--	--	--	--	--

Broj postignutih bodova _____ / 30

Potpis članova Državnoga povjerenstva

1. _____

2. _____

3. _____

Mjesto i nadnevak: _____

Za rješavanje zadataka predviđeno je najviše 120 minuta.

Na crte za odgovore odgovori se upisuju kemijskom olovkom s plavom tintom koja se ne briše. Za ostale zadatke naveden je pribor kojim se upisuju odgovori. Ako se upotrebljava obična olovka ili kemijska crvene ili koje druge boje tinte (osim plave), učenik će se diskvalificirati.

Odgovori trebaju biti usklađeni s normom hrvatskoga standardnog jezika.

Odgovori učenika trebaju biti čitljivo napisani pisanim slovima (osim u zadatcima u kojima je odgovor jedno slovo). Učenicima se dopušta pisanje po marginama ispitnoga materijala ili praznim stranicama bez oduzimanja bodova i/ili diskvalifikacije.

Za vrijeme rješavanja zadataka za provjeru geografskih vještina ne smije se koristiti ničim osim navedenim priborom za pisanje i priborom za izradu: **grafitna olovka, kemijska olovka, dva trokuta ili ravnalo i trokut, šiljilo, gumica za brisanje, kalkulator, milimetarski papir (dva lista) i drvene bojice (komplet od deset ili više bojica)**. Na svaku stranicu zadataka za provjeru geografskih vještina upišite zaporku. Prije rješavanja zadataka provjerite broj stranica. Zadatci s milimetarskim papirom imaju devet stranica.

Dopušteno je jedno ispravljanje svakoga odgovora (svake čestice zadatka) tako da se pogrešan odgovor stavi u zagradu i precrta jednom crtom, a iznad, ispod ili desno od precrtanoga odgovora upiše točan odgovor i uz točan odgovor skraćeni potpis (paraf) ili inicijali imena i prezimena. Netočno se riješeni zadatci, odgovori napisani u zagradama, odgovori koji nisu ispravljani prema uputi za rješavanje te bilo koje kombinacije točnoga i netočnoga odgovora ne vrednuju.

--	--	--	--	--

PRIJE RJEŠAVANJA ZADATAKA POZORNO PROČITAJTE PRILOŽENE TEKSTOVE I PROUČITE PRILOŽENE PODATKE.

Stanje u poljoprivredi Republike Hrvatske

Predsjednik Hrvatske poljoprivredne komore (HPK) Mladen Jakopović 2025. ocjenjuje kao još jednu izazovnu poljoprivrednu i tržišnu godinu, koja je pokazala svu ranjivost zbog sve snažnijih klimatskih promjena, ali i globalnih tržišnih prilika koje i dalje nisu stabilne, što utječe na konkurentnost domaće poljoprivrede.

Podsjeća na novi prodor afričke svinjske kuge (ASK) u Slavoniji koja je stigla do velikih farmi, što je uzrokovalo daljnje smanjivanje stočnog fonda te ukazalo na potrebe snažnije borbe i ujednačenih akcija svih na terenu.

Tijekom ljeta pojavila se i bedrenica u pojedinim dijelovima Hrvatske, a i ta je bolest upozorila na potrebu snažnijeg provođenja svih mjera i nužnost povezivanja struke i proizvođača.

Kada je riječ o proizvodnji, Jakopović kaže kako se može reći da je godina bila relativno stabilna, posebice u segmentu ratarske proizvodnje, ali su tržišne cijene i povećan uvoz pokazali da proizvođači za svoju robu dobivaju sve manje novca, što utječe na nesigurnost, pa i odustajanje od proizvodnje.

Jakopović ističe kako je važno da se Hrvatska što bolje pripremi za novo programsko razdoblje Zajedničke poljoprivredne politike.

Naime, u novom programskom razdoblju ZPP-a od 2028. do 2034. ukupan proračun za ZPP iznositi će oko 300 milijardi eura, što je tek 15 posto ukupnog proračuna EU-a.

HPK izražava ozbiljnu zabrinutost i razočaranje zbog najavljenog smanjenja sredstava, upozoravajući kako takav pristup ugrožava održivost europske poljoprivrede, konkurentnost na globalnom tržištu, kao i sposobnost sektora da odgovori na rastuće zahtjeve povezane s klimatskim promjenama, sigurnošću hrane i ruralnim razvojem.

Zabrinjavajuće je i što će izdvajanja za poljoprivredu u novom programskom razdoblju biti nominalno manja nego u prethodnom, uopće ne računajući realan pad vrijednosti novca.

Umanjen iznos znatno će utjecati na ostvarenje strateških ciljeva povećanja proizvodnje i samodostatnosti, ističe HPK, navodeći kako će to dovesti do smanjenja proizvodnje i povećanja cijena poljoprivrednih proizvoda i hrane.

Poljoprivrednu komoru brine i nastavak povećanja uvoza, posebno u sektoru mlijeka, voća, povrća i vina.

HPK i dalje inzistira da se konačno krene u izmjene Zakona o državnom poljoprivrednom zemljištu.

„Temeljni je zahtjev da državna zemlja dođe u ruke pravih proizvođača i bude u funkciji proizvodnje, jer rast cijena hrane na tržištu, prevelik uvoz i ovisnost o njemu pokazuju da je potrebno povećavati proizvodnju i preradu, jer je to temelj prehrambene suverenosti”, ističe HPK.

Potpredsjednik HGK za poljoprivredu i turizam Dragan Kovačević kao glavne izazove s kojima se poljoprivreda suočava izdvaja klimatske promjene, carinske ratove, geopolitičke sukobe, aktualne epidemije zaraznih bolesti te najavu smanjenja sredstava iz ZPP-a.

Poljoprivredni proizvođači u EU-u, kako je naveo, izloženi su prekomjernom administriranju i snažnom financijskom pritisku zelene tranzicije i visokih standarda dobrobiti životinja, što dovodi u pitanje njihovu konkurentnost, posebice prema proizvođačima iz trećih zemalja.

--	--	--	--	--

Konkurentskom pritisku posebno je izloženo stočarstvo i proizvodnja mesa koju dodatno opterećuju i aktualne epidemije zaraznih bolesti životinja, naveo je.

Također, zbog geopolitičkih prijetnji EU je prisiljen povećavati proračunska sredstva za obrambenu industriju zbog čega će se na udaru proračunskih rezova naći i ZPP – govori se o 20-postotnom smanjenju sredstava.

„Uz navedene probleme koje dijelimo s poljoprivrednim proizvođačima iz cijelog EU-a, Hrvatska ima i svoje specifične od kojih su ključni niska samodostatnost u proizvodnji poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i niska produktivnost rada koja je prije svega posljedica strukturnih problema i tehnološke podinvestiranosti”, kaže Kovačević.

Hrvatska, kako navodi, ne proizvodi dovoljno poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda za podmirenje domaćih potreba, uvozi sve veće količine mesa, mlijeka, voća i povrća, zbog čega je u 2024. u razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ostvarila povijesno rekordni vanjskotrgovinski deficit od 2,4 milijarde eura.

Negativni trendovi nastavili su se i ove godine, kaže Kovačević.

Smatra kako je hrvatskoj poljoprivredi potreban strateški zaokret i ističe problem raspolaganja s oko 360 000 hektara državnog poljoprivrednog zemljišta. Smatra da taj resurs treba raspodijeliti prema kriteriju konkurentnosti proizvodnje i očuvanju postojećih proizvodno-tehnoloških cjelina.

Treba također „povećati nacionalnu komponentu u strateškom planu ZPP-a za barem 30 posto i sa 100 milijuna eura godišnje snažnije poduprijeti investicije u nove tehnologije i inovacije te jačati preradbene kapacitete i proizvodnju visokofinaliziranih prehrambenih proizvoda”, kaže Kovačević.

Mjere poljoprivredne politike prema njegovu mišljenju trebaju uvažavati regionalne specifičnosti i konkurentnost proizvodnje te biti usmjerene na komercijalne proizvođače i one koji to žele postati, uz istodobno preispitivanje definicije „aktivnog farmera”.

Mišljenja je i kako je nužno jačati suradnju između malih proizvođača i prerađivačke industrije kroz kooperacije.

Poljoprivredni analitičar Miroslav Kuskunović upozorava da se negativan trend rekordnog uvoza iz 2024. nastavio i u 2025. što, kako kaže, „samo pokazuje da se država i dalje ne bavi ključnim problemima u poljoprivredi – kako zaustaviti pad proizvodnje u gotovo svim sektorima (osim ratarstva), te kako od zemlje izvoznice jeftinih sirovina, postati država koja izvozi proizvode dodane vrijednosti”.

Napominje i kako s uvozom hrane dolazi i uvozna inflacija, pa imamo visoke cijene hrane, a na udaru su posebno mali proizvođači koji zbog niske produktivnosti (na oko 40 posto smo prosjeka EU) i slabe konkurentnosti teško dolaze do polica i tržišta te proizvode sve manje i odustaju od proizvodnje.

I Kuskunović upozorava kako novi ZPP koji stupa na snagu od 2028. godine donosi znatno manje novca za poljoprivredu, a od izazova s kojima se sektor suočava tu su još i trgovinski sporazumi koji prijete uvozom jeftine hrane, nelojalna trgovina poljoprivrednim proizvodima iz Ukrajine te bolesti životinja.

No možda su to, kako je rekao, i šanse da zbog nekih budućih prekida u lancu opskrbe i rasta cijena na globalnom tržištu „konačno redefiniramo poljoprivrednu politiku te krenemo podizati samodostatnost i osvijestimo potrebu za prehrambenom sigurnošću i suverenošću”.

Hrvatska poljoprivreda i prehrambena industrija, kako su kazali u HUP-u – Udruzi prehrambene industrije i poljoprivrede, i dalje se suočavaju s kombinacijom klimatskih rizika, niske

--	--	--	--	--

samodostatnosti, nedostatka radne snage, visokih ulaznih troškova i smanjene kreditne i investicijske sposobnosti, uz dodatnu neizvjesnost oko reforme ZPP-a 2028. – 2034.

„Ključno je znatno ojačati investicijske potpore za primarnu proizvodnju i preradu, osobito za modernizaciju kapaciteta, sustave navodnjavanja i odvodnje, preciznu poljoprivredu, obnovu tla te energetske učinkovitost i vlastite izvore obnovljive energije”, istaknuli su.

Također, nužno je unaprijediti upravljanje rizicima kroz bolju dostupnost višerizičnih osiguranja i jačanje biosigurnosti u stočarstvu te konačno napustiti mjere administrativnog ograničavanja cijena koje smanjuju kreditni i investicijski potencijal.

Rješavanje nedostatka radne snage, mišljenja su u HUP-u, zahtijeva fleksibilnije uvjete za uvoz sezonskih i deficitarnih radnika te jačanje strukovnog i dualnog obrazovanja za moderne agrotehnologije. Potrebno je poticati udruživanje proizvođača i dugoročne ugovorne modele u lancu proizvođač – prerada – maloprodaja, kao i ulaganja u proizvode više dodane vrijednosti radi smanjenja ovisnosti o uvozu.

Vezano uz budući ZPP-u kažu kako bi Hrvatska trebala zagovarati veće alokacije za investicijske mjere, smanjenje administrativnih opterećenja i snažniju digitalizaciju procesa.

„Snažno poticanje i povećanje investicija robnih primarnih proizvođača i prehrambene industrije, dugoročno raspolaganje zemljištem te mjere koje podižu otpornost i produktivnost ključni su preduvjeti da hrvatski poljoprivredno-prehrambeni sektor postane održiviji, otporniji i konkurentniji”, istaknuli su iz HUP-a – Udruge prehrambene industrije i poljoprivrede.

Prilagođeno prema <https://forbes.dnevnik.hr/aktualno/poljoprivreda-u-2025-godini-rast-uvozne-ovisnosti-zabrinutost-oko-zpp-a/>

Indeks promjene

Indeks promjene jest statistički pokazatelj koji prikazuje koliko se neka pojava promijenila u odnosu na početno (bazno) razdoblje. Bazna godina uzima se kao referentna vrijednost i označava se indeksom 100, a sve ostale vrijednosti uspoređuju se s njom. Vrijednost indeksa pokazuje koliki je odnos promatrane vrijednosti prema početnoj vrijednosti: ako je indeks veći od 100, pojava se povećala; ako je jednak 100, nema promjene; a ako je manji od 100, pojava se smanjila u odnosu na bazno razdoblje. Indeks promjene omogućuje lakšu usporedbu promjena kroz vrijeme i među različitim pojavama. Indeks promjene računa se tako da se neka vrijednost usporedi s vrijednošću u baznoj (početnoj) godini. Najprije se odredi bazna godina, koja predstavlja početno stanje i čiji indeks uvijek iznosi 100. Zatim se za svaku drugu godinu uzme vrijednost u toj godini i podijeli s vrijednošću u baznoj godini. Dobiveni rezultat potom se pomnoži sa 100.

--	--	--	--	--

Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom i cijene hrane

Tab. 1. Uvoz Republike Hrvatske ukupno i u odabranoj kategoriji Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije od 2020. do 2025. (u tisućama eura)

Roba/godina	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Ukupno sve robe	22 885 827	28 407 099	41 864 518	39 610 927	42 869 924	44 783 462
Hrana i žive životinje	2 565 181	2 997 997	3 883 524	4 615 227	5 159 241	5 600 623
Druge kategorije roba						

Izvor: DZS, Robna razmjena Republike Hrvatske s inozemstvom 2021., 2023. i 2025.

Tab. 2. Cijene hrane u odabranim državama Europske unije od prosinca 2020. do prosinca 2025. (2015. = 100)

	XII. 2020.	XII. 2021.	XII. 2022.	XII. 2023.	XII. 2024.	XII. 2025.
EU-27	109	114	135	142	145	149
Bugarska	116	127	161	170	174	184
Hrvatska	103	111	133	142	149	152
Njemačka	110	116	140	147	150	152
Portugal	104	108	129	131	136	140
Finska	102	103	120	123	123	125
Irska	92	93	105	110	112	117

8

1. Prema podacima u Tablici 1. na listu milimetarskoga papira nacrtajte dijagram sa strukturnim stupcima kojima ćete prikazati odnos uvoza hrane i živih životinja prema ukupnome uvozu Republike Hrvatske. Prije početka crtanja izračunajte podatke koji nedostaju u Tablici 1. koji su potrebni za izradu dijagrama. Za crtanje se koristite grafitnom olovkom, drvenim bojicama i geometrijskim priborom.

a) Okrenite kraću stranicu milimetarskoga papira prema sebi. Os x počnite crtati 3 cm od donjega i lijevoga ruba milimetarske podloge. Na osi x ucrtajte oznake tako da je prva udaljena 1 cm od okomite osi, a duljinu osi prilagodite uputama za crtanje stupaca. Širina stupaca mora biti 1 cm i razmak između stupaca 1 cm. Uz oznake i os upišite pripadajuće podatke.

b) Od osi x ucrtajte os y tako da 2 cm predočavaju 5 milijardi eura. Visinu osi prilagodite podacima u tablici 1. Na osi i uz os upišite oznake i potrebne podatke prema pravilima geografske vizualizacije.

c) Podatke za pojedine kategorije iz tablice prikažite zelenom i narančastom bojom.

d) Desno od dijagrama nacrtajte tumač. Razmak između oznaka u tumaču treba biti 1 cm, kao i udaljenost prve oznake završetka osi x. Prvu oznaku crtajte od završetka osi y prema dolje.

e) Ispod dijagrama kemijskom olovkom upišite odgovarajući potpis.

--	--	--	--	--

6	
---	--

2. S pomoću podataka u Tablici 1., dijagrama nacrtanoga prema uputi i polaznoga teksta, cjelovitim rečenicama potkrijepljenim konkretnim podacima, analizirajte trendove u ukupnome uvozu i uvozu hrane u promatranome razdoblju. Analiza mora sadržavati:

- a) opis promjene vrijednosti ukupnoga uvoza Republike Hrvatske
- b) opis promjene trenda i udjela hrane u ukupnome uvozu Republike Hrvatske
- c) obrazloženje povezanosti uvjeta proizvodnje i poslovanja s produktivnošću pojedinih grana hrvatske poljoprivrede
- d) izazove za hrvatsku poljoprivredu i dostupnost hrane u do 2034.
- e) moguće mjere za poboljšanje stanja u hrvatskoj poljoprivredi i dostupnosti hrane
- f) vaše prijedloge za doprinos obrazovnoga sustava poboljšanju stanja u hrvatskoj poljoprivredi i sigurnosti u opskrbi hranom.

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

f) _____

--	--	--	--	--

9	
---	--

3. Prema podacima u Tablici 2. na listu milimetarskoga papira nacrtajte linijski dijagram koji prikazuje indeks promjene cijena hrane u Europskoj uniji (27) i odabranim državama u promatranome razdoblju. Za crtanje se koristite grafitnom olovkom, drvenim bojicama i geometrijskim priborom.

a) Okrenite dulju stranicu milimetarskoga papira prema sebi. Vodoravnu (x) os ucrtajte 3 cm od donjega ruba milimetarske podloge i na njoj oznake tako da je prva udaljena 1 cm od okomite osi i svaka 3 cm predočavaju po jednu godinu. Uz oznake i os upišite pripadajuće podatke.

b) Ucrtajte okomitu (y) os 3 cm od lijevoga ruba milimetarske podloge i na njoj oznake tako da 1 cm predočava 10 indeksnih bodova. Početna vrijednost uz oznake treba biti 90, a najvišu odredite prema podacima u tablici. Uz oznake i os upišite pripadajuće podatke.

c) Liniju koja prikazuje cijene hrane u Europskoj uniji ucrtajte crvenom bojicom, a linije za svaku državu iz tablice različitim bojama, prema vašem odabiru i pravilima geografskih grafičkih metoda.

d) Desno od dijagrama izradite tumač. Crte u tumaču trebaju biti duljine 2 cm, gornja crta treba biti 4 cm udaljena od gornjega ruba i 5 cm od desnoga ruba milimetarske podloge, a razmak između crta treba biti 1 cm. Označite sve dijelove tumača kako bi dijagram bio razumljiv.

e) Na odgovarajuće mjesto ispod dijagrama, kemijskom olovkom plave boje upišite potpis dijagrama.

7	
---	--

4. S pomoću podataka u Tablici 2. i dijagrama nacrtanoga prema uputi, cjelovitim rečenicama potkrijepljenim stopama promjene cijena, analizirajte trendove u cijenama hrane u promatranome razdoblju. Analiza mora sadržavati:

a) opći trend u Europskoj uniji (27)

b) usporedbu Hrvatske s Europskom unijom

c) usporedbu Hrvatske s odabranim državama prema njihovoj regionalnoj pripadnosti

d) identifikaciju država s najvećim i najmanjim promjenama u cijenama hrane

e) zaključak o promjenama odnosa među državama na početku i kraju promatranoga razdoblja

f) prognozu trendova u 2026. s obzirom na čimbenike koji utječu na cijene hrane

g) prijedlog aktivnosti pojedinaca ili lokalne zajednice ili mjera na nacionalnoj razini za smanjenje troškova u nabavi hrane za članove obitelji.

--	--	--	--	--	--

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

f) _____

g) _____
